
Lijst met Publieke werken t.o.v. Erfgoed in de gemeente Westerkwartier

1. De vrij recente bouw van een moderne veeschuur dwars over de voormalige fundamenten van het klooster Trimunt te Marum, zonder archeologisch onderzoek met evt. foto's vooraf. Vm. wethouder J. Boerema heeft hier aangaande nog informatie ingewonnen, maar kon verder niets meer uitrichten.

2. Sinds enkele jaren wordt regelmatig tarra aarde gestort in en rond Oostwold, Midwolde en Tolbert, alsmede in het archeologisch zeer rijke gebied van Hoge Traan/Lage Traan rond de Pasop, Traansterweg, Noorderweg en Mensumaweg (Ravijn van Boerakker).

3. Recent heeft de gemeente Leek toestemming heeft verleend, de benedenloop van het zogenaamde 'Ravijn van Boerakker', een zijrivier in het Beekdal van de Oude Riet, te willen egaliseren om het vervolgens met 1 meter vulaarde op te willen hogen om het daarna bouwrijp te kunnen maken voor evt. de uitbreiding van het belendende industrieterrein. Ook wil een landbouwer de oevers verder egaliseren en dichten.

Dit 'Ravijn van Boerakker' wordt vermeld in de Canon van Nederland en is via verschillende Universitaire studies onderzocht en beschreven. De bijzondere vorm van dit uitgesneden dal kan verklaard worden door de aanwezigheid van een potkleilaag. In dit gebied zijn zeer veel archeologische vondsten gedaan, zoals krabbers, bijlen, pijlpunten en haardkuilen. Het zijn sporen van de eerste mensen in het Westerkwartier, van onder andere de Rendierjagers, de Trechterbekercultuur en van de Klokbeercultuur.

Nu betreft het in dit bijzondere gebied - waar het gemeentelijke besluiten aangaat - driemaal de volgende vergunningverlening:

"Kennisgeving besluit op aanvraag omgevingsvergunning voor het wijzigen van een bestaande vergunning voor het opbrengen van biete grond als grondverbetering - kadastraal bekend gemeente Leek, sectie I, perceelnummers 4161, 3967, 3984 en 3985, nabij Hindrik de Haanweg 5 in Tolbert.

De gemeente Westerkwartier heeft op 10 juni 2022 een besluit genomen op de aanvraag met zaaknummer Z202201716 voor het wijzigen van een bestaande vergunning voor het opbrengen van biete grond als grondverbetering op locatie kadastraal bekend gemeente Leek, sectie I, perceelnummers 4161, 3967, 3984 en 3985, nabij Hindrik de Haanweg 5 in Tolbert.

De vergunning is verleend..

4. Het Wetterskip Fryslân heeft bij Doezum voor meerdere jaren een stuk land gehuurd van een boer en heeft daar een slibdepot aangelegd met een twee meter hoge dijk eromheen, voor slib vanuit de vaart de Doezumertocht. Vanuit de gemeente is heel gemakkelijk vergunning verleend! Men was maar zeer beperkt op de hoogte van de reglementen die daarvoor gelden! Hier was ook sprake van archeologische waarde. Er lag zelfs een beklanning op via het omgevingsplan.

Het slibdepot is er ondanks alle moeite en bezwaarschriften toch gekomen. Er lagen toen adviezen gekomen van Milieufederatie Groningen en de Stichting Milieu en Natuur Zuidelijk Westerkwartier, helaas zonder resultaat.

5. In de buurtschap Willemstad bij Marum is zonder enige vergunning en ook zonder de vereiste papieren in een archeologisch rijk coulisselandschap door eigenaars van adres Willemstad 10 tientallen kubieke meters vulgrond van buiten aangevoerd om een 5 meter (!) hoge dijk aan te leggen en is vervolgens zonder archeologisch onderzoek vooraf, een enorme poel uitgegraven. Rond deze poel is een wandelpad aangelegd en zijn zitbankjes geplaatst. Vooraf is met eigenaars geen contact met de gemeente geweest, wél met omwonenden die verzocht hebben om handhaving. De gemeente Westerkwartier heeft niet op de omwonenden gereageerd en heeft nadien alle beschreven onwettige grondverzetactiviteiten gelegaliseerd. Voorafgaand aan deze grondaanvoer en de ontgroning heeft dus nogmaals geen archeologisch onderzoek plaatsgehad.

Deze aanvraag om legalisatie achteraf bij de gemeente WK is vervolgens gedaan op basis van agrarisch natuurbeheer zonder dat deze inwoner op dat moment agrariër was.

Er is dus legalisatie achteraf aangevraagd zonder enige toestemming of vergunningsafgifte vooraf. De gemeente heeft bewust deze aanvraag voor legalisatie achteraf vergund...

Dit is naar eigen zeggen door een ambtenaar tijdens een hoorzitting bij de gemeente over deze gang van zaken 'de standaard procedure voor dit soort aanvragen'.

Verder citerend: "Dit soort aanvragen worden zonder enige toetsing standaard goedgekeurd. Pas na indiening van zienswijzen gaan we over tot toetsing"...

6. Door dit gebrek aan handhaving binnen de landelijke maar ook de gemeentelijke wet- en regelgeving inzake landschap & grondverzet activiteiten heeft de gemeente Westerkwartier precedenten geschapen.

Op dit moment, najaar 2023, vinden te Noordwijk op adres Westergweg 35 identieke ontwikkelingen plaats binnen het coulisselandschap van het Zuidelijk Westerkwartier.

Ook hier worden op dit moment enorme dijken van 4 à 5 meter hoogte aangelegd om, zoals men aangeeft, 'de woning aan het zicht te onttrekken'.

In de Zienswijzennota van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen d.d. 16 oktober 2018 in par. 5. Artikel 6 onder 6.3. "Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk", wordt gesteld, dat grondverzet activiteiten aanlegvergunning-plichtig zijn! Het is aldus verboden zonder, of in afwijking van, een omgevingsvergunning de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

1. het ophogen, afgraven en vergraven van de bodem: - van toepassing
2. het aanleggen van grondwallen en aarden wallen: - van toepassing, enz.

Alle de te handhaven doelstellingen van de gemeente Westerkwartier als omschreven in de 'Gebiedsbiografie Zuidelijk Westerkwartier', paragraaf 'Nieuwe Natuur' met de daarbij beschreven ruimschootse aandacht voor bv. de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van houtsingels én waar de gemeente in haar Omgevingsvisie 2040 haar coulisselandschap als een verrassende landschappelijke waarde gekwalificeerd, daarbij citerend: "waarbij deze waarde als aantrekkelijke leefomgeving doorlopend via vergunningverlening, handhaving en toezicht behouden dient te worden", worden hier op zeer nalatige wijze vooraf en opnieuw met voeten getreden.

7. Bij de bouwplannen van het Uitbreidingsplan Alberda II te Marum in een cultuurhistorisch rijk gebied met 2 stinsen, de Renkema Heerd en het Frima Steenhuis, is door de gemeente een zeer oppervlakkig en standaard archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Doordat de Heemkundekring Vredewold West (HVW) indringende gesprekken heeft gehad met de gemeente en zeer veel materiaal heeft aangeleverd bij Onderzoeksbureau 'De Steekproef' in Zuidhorn omtrent de stinsen, heeft de gemeente alsnog ruimte gereserveerd in het plan om de plaats van de stinsen in het bouwplan aan te laten merken.

8. Bij de toekomstige bouwplannen van het Uitbreidingsplan Synwood te Marum dreigt een deel van een historisch veenkanaal, de Pier Holtropswijk, inclusief beschermde dijken te worden gedempt.

Dit ondanks een dringend advies tot behoud van de omgeving door Libau (drs. Herman Waterbolk)! Voortijdig is al een deel van het historisch unieke Malijkse Pad zonder enige inspraakprocedure tot een autoweg geasfalteerd. Eveneens om te verdwijnen staat een historische brug over de Pierswijk op de rol. Hierdoor zullen 2, door de Provincie bekostigde, toeristische wandelroutes verdwijnen. De HVW heeft op inspraakavonden, én bij het College van B & W én schriftelijk geageerd tegen deze ontwikkelingen. Op dit moment is er geen enkele duidelijkheid hoe een en ander verder verloopt..

9. Het oeroude slotenpatroon (voormalige getijdengeulen) in Middag-Humsterland staat onder druk. Een boer bij Niehove in Nationaal Landschap Middag-Humsterland heeft in mei 2020 een karakteristieke sloot gedempt. Volgens het bestemmingsplan en de Provinciale Omgevingsverordening is dat niet toegestaan. Toch was de gemeente niet van plan hier tegen op te treden. Het leek er zelfs op, dat de gemeente Westerkwartier deze illegale demping wilde legaliseren. Volgens het Dagblad van het Noorden had het door de gemeente ingeschakelde onderzoeksbureau 'De Steekproef' geconstateerd dat de illegaal gedempte sloot niet gerelateerd zou zijn aan een getijdengeul of kreekbedding en dus ten onrechte als karakteristiek zou zijn aangemerkt. Ons ontgaat de relevantie. Immers, het convenant stelt: 'Karakteristieke waterlopen die de (onregelmatige) verkaveling accentueren zijn belangrijk voor het landschappelijk karakter en de waterhuishouding van dit gebied.

10. Westpoort I is als industrieterrein voor de gemeente Groningen voor een groot deel bebouwd geraakt door wel erg grote gebouwen op de grens van de gemeente Westerkwartier. Westpoort II en III zijn verder in ontwikkeling. Hier komt een groot datacenter van Google, welke enorm veel koelwater en energie aan de directe omgeving zal gaan onttrekken. Ook heeft de Suiker Unie een aanwijzing mogen ontvangen (van wie?! om tarra aarde te mogen te storten.

11. De molen aan de Zuidwending komt door voorgaande ontwikkelingen wel erg in het gedrang. N.B. Molens hebben in Nederland namelijk windrecht. Zo is vastgelegd, dat een molen een vrije zone van 375 meter rond zich moet hebben om voldoende wind te kunnen vangen. Handhaving van dit windrecht, sinds 1973 vaak aangeduid met de term molenbiotoop, is bij waterpompende poldermolens een taak van de waterschappen. Soms worden deze rechten ondergeschikt gemaakt aan de wens tot stadsuitbreiding in de gemeente waar de molen staat. Volgens planning worden er in het kader van voornoemde bouwprojecten echter dijken aangelegd en met bomen beplant om 'een en ander aan het zicht' te onttrekken.

12. M.b.t. de molen van Garnwerd en Feerwerd, speelt het aspect "windrecht" ook een rol van betekenis (zie punt 11). In veel gevallen wordt bij een wijziging van de infrastructuur in de nabije omgeving veelal rekening gehouden met de "molenbiotoop", maar voor verplaatsbare objecten (een hoog schip) of voor steeds hoger groeiende bomen is een vergunning niet van toepassing; daar zal ter plaatse ook een afweging met betreffende eigenaren moeten worden gemaakt om aantasting van het windrecht te voorkomen. Ter plaatse zijn de bomen te hoog gegroeid.

13. Bij de aanleg van het waterbergingsgebied in de voormalige Drie-Polders is aan de westzijde een deel van de eeuwenoude rivier de Gave onder een dijklichaam beland. Ook is het aanzicht van dit voormalige stroomdal gebied in dit stroomdal onherkenbaar veranderd.

14. In meerdere regio's in de gehele gemeente Westerkwartier worden door landeigenaren weideland/c.q. akkers aaneengekoppeld, waarbij oeroude sloten en watergangen worden gedempt en houtsingels verwijderd.

Hoewel dit ogenschijnlijk een geleidelijk proces lijkt te zijn, begint zich nu toch zichtbaar een enorme verschraling van het in convenanten beschermde Coulisse- en Wierdenlandschap te veroorzaken!

15. Al lange tijd wordt er aandacht gevraagd om het Wierdeafgraaftunneltje bij Oostum toegankelijk te maken voor de vele recreanten en de duizenden Pieterpad wandelaars, die Oostum aandoen op hun reis: hier is een zeer oude geschiedenis te vertellen/te laten zien, omdat dit het enige tunneltje in de provincie Groningen is, die voor dit doel (afvoer van Wierdengrond onder de doorgaande weg door naar de boten in het Reitdiep) is aangelegd.

Zo mogelijk behoort dit object eindelijk in de lijst van karakteristieke objecten te worden opgenomen.

16. IJzeren klap bij Mentaheerd. In het overzicht van “Karakteristieke objecten Ezinge, Feerwerd, Garnwerd” staat v.w.b. de toegang tot Mentaheerd, Mentaweg 2 te Feerwerd, al lange tijd dat het een oprijlaan heeft met een beeldbepalende brug over de Feerwerdertocht, ook bekend als het Oldehoofsch kanaal.

Ten tijde van de opname in dit overzicht was de bovenbouw van deze ijzeren klap/brug om veiligheidsredenen a priori verwijderd. De huidige eigenaar staat ervoor open dat deze brug weer in oude luister zal worden hersteld; restauratie heeft nog steeds niet plaatsgevonden.

17. De Wetsingersluis wordt momenteel gerenoveerd omdat de fundering van de nog resterende sluiswanden aan vervanging toe zijn.

Deze bijzondere sluis bestaat uit een halve ovale kom (welke dankzij een faillissement van een toenmalig destructiebedrijf nog acceptabel in beeld is gebleven); omdat de fundering moest worden vernieuwd zijn de bakstenen wulfmuren en de gietijzeren kubbestijlen afgebroken.

Er was door de huidige projectleider behoefte aan historische kennis omtrent deze sluis, welke niet bij de gemeente Het Hogeland noch bij gemeente Westerkwartier kon worden verkregen (de sluis ligt op de gemeentegrens).

Aangezien de (nood)bediening van de bij de sluis gelegen brug op de westelijke oever is gelegen ligt het voor de hand dat de gemeente Westerkwartier hierin toch het aanspreekpunt zou kunnen zijn ? Hierbij speelt de vraag voor wat betreft het cultuurhistorisch element: Is de Wetsingersluis een rijks- provincie- of een gemeentelijk monument ? Hoe dan ook dient het betreffend object gezien de unieke bouw(historie) op de verzamellijst van “Karakteristieke objecten” te worden opgenomen bij de gemeente Westerkwartier.